

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-100>

УДК 811.111:82-84

Тараненко Л.І., Марценюк В.В.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАГМАТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ АФОРИЗМІВ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ

Анотація. Стаття присвячена розгляду функціонально-прагматичних особливостей англійських афоризмів, актуалізованих у політичному дискурсі. Афоризм розглядається як текст малої форми та специфічний засіб комунікації з притаманними йому високим рівнем емоційно-прагматичного потенціалу та лаконічністю і логічністю викладу ідеї, які досягаються взаємодією засобів усіх рівнів мови. За результатами аналізу 100 афоризмів політичної тематики різних часів з'ясовано, що за критерієм прагматичної спрямованості їх доцільно класифікувати на такі, що спонукають до дії, та такі, які дають оцінку певному явищу чи події. Установлено, що, незалежно від їхньої прагматичної спрямованості, інваріантними мовними засобами актуалізації політичних афоризмів є метафора, протиставлення, повтори й порівняння.

Ключові слова: афоризми, функції, прагматична спрямованість, мовні засоби, політичний дискурс.

Taratenko Larysa, Martseniuk Viktoriya

National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

LANGUAGE MEANS REALIZING THE PRAGMATIC ORIENTATION OF ENGLISH APHORISMS OF POLITICAL SPHERE

Summary: The paper is focused on the study of functional-and-pragmatic features of English aphorisms actualized in the political discourse. Since aphorisms contain the long-standing wisdom of the whole humanity in general and of each nation in particular, they have become a persuasive and argumentative tool in the political sphere. Even though the notion of an "aphorism" is interpreted in different ways in various linguistic studies, in our paper it is viewed both as a small form text and as a specific means of communication. The aphorism is characterized by a high level of its idea abstraction, concentration of the emotional-and-pragmatic potential as well as conciseness of information. All these genre features of an aphorism are transmitted to the audience by the interaction of typical language means of different levels. The paper demonstrates the increasing role performed by the language in the political life of modern society in general and by the aphorism as a powerful instrument of political leaders to influence the audience, in particular. The analysis of 100 aphorisms representing various political topics of different times and by different authors reveals that according to the criterion of the text pragmatic orientation it is expedient to classify all the aphorisms under study into those that induce the listener/reader to action and the ones that evaluate a certain phenomenon or event. As a result of the study it was shown that regardless their pragmatic orientation, the invariant linguistic means actualizing political aphorisms are the metaphor, antithesis, repetition and simile. In terms of their syntactic structure, the majority of aphorisms consist of one sentence only being of a complex nature that serves for precise and laconic conveying of serious social and political issues. These means' interplay provides activating the recipients' cognitive-and-creating mechanism, inducing them to ponder over the expressed ideas and views. By using aphorisms in their speeches, politicians express their opinions not only more succinctly and informatively, but also more emotionally coloured and thus convincingly.

Keywords: aphorisms, functions, pragmatic orientation, language means, political discourse.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку лінгвістики вимагає поглибленого розгляду проблеми актуалізації впливової функції текстів різних жанрів. З огляду на це, особливого значення набуває встановлення закономірностей взаємодії мовних засобів у реалізації прагматичного потенціалу тексту малої форми як специфічного засобу комунікації, якому притаманний високий ступінь семантичної компресії та лапідарність інформації.

У парадигмі текстів малої форми особливе місце посідають вислови універсального характеру і високого рівня абстракції – афоризми, у яких у стислій формі узагальнюється досвід соціального і духовного буття людини. Завдяки їхнім специфічним комунікативним ознакам – компактність стилістичних прийомів і виразних засобів, відсутність надлишкової інформації, лаконічність і логічність викладу ідеї та високий рівень емоційно-прагматичного потенціалу –

афоризми активно використовуються в повсякденному мовленні, а також стали впливовим інструментом у політичній сфері.

Зрозуміло, що реальністю сьогодення стає все більша роль, яку відіграє мова в політичному житті суспільства. Аналіз ролі мови в політиці знаходиться в центрі уваги філософів, політологів, психологів, соціологів, лінгвістів, політичних і громадських діячів. Водночас, здатність мови активно впливати на політичні процеси усвідомлена порівняно недавно. При цьому відкритим залишається питання встановлення лінгвістичного статусу політичного афоризму та з'ясування його функціонально-прагматичного навантаження в політичному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс неодноразово привертая увагу науковців з різних галузей знання. Вперше дискурс стає об'єктом лінгвістичних досліджень у 60-х роках ХХ ст. завдяки науковим роз-

відкам Е. Бенвеніста [4, с. 296], Т.А. ван Дейка [15], Н.А. Герасименко [6] та інших. Багато мовознавців присвятили свої праці розгляду ознак, видів і функцій дискурсу (див., напр., В.І. Карасик [10], В.С. Григор'єва [7] та ін.). Водночас питання актуалізації політичного дискурсу залишається нагальним і сьогодні, оскільки політика все більше проникає в усі сфери людського життя. Особливу увагу звертають на встановлення екстралінгвальних характеристик політичного дискурсу, а також на механізми і технології реалізації його маніпулятивного потенціалу. При цьому з'ясовано, що одним з найдієвіших засобів реалізації такого впливу у сучасному соціумі постає афористичний вислів.

Тому метою цієї статті є визначення закономірностей реалізації функціонально-прагматичної спрямованості англійських афоризмів політичної тематики шляхом встановлення мовних засобів їхнього оформлення.

Матеріалом дослідження слугували англійські афористичні висловлення відомих політиків. Обсяг матеріалу склав 100 текстів афоризмів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз мовознавчих і літературознавчих досліджень, присвячених різним аспектам афоризму, показав, що більшість науковців (О.А. Анастас'єва [2], М.Т. Федоренко [16], Л.І. Сокольська [14]) вважають високий ступінь стислості афоризму його провідною ознакою. При цьому уточнюється, що стислість викладу – це вираження глибокого змісту за максимальної економії мовних засобів. В афоризмах цьому сприяє чіткість оформлення думки, тому їм не властиві розлогі й складні для швидкого сприймання синтаксичні конструкції [13, с. 46]. Отже, афоризм є різновидом тексту малої форми, якому притаманні цілісність і смислова завершеність, прагматична спрямованість та високий ступінь інформативності, що реалізується завдяки взаємодії різних засобів усіх рівнів мови.

До інших ознак афоризму відносять його художність, яка досягається використанням тропів і низки стилістичних фігур [12, с. 121]. Вивчення стилістичних особливостей афоризмів має традиційно охоплювати аналіз морфологічних стилістичних засобів, фігур мовлення та синтаксичних прийомів [там само]. Водночас відсутність чітких критеріїв виокремлення засобів побудови афоризмів є причиною того, що науковці розглядають різні мовно-стилістичні засоби, застосовуючи при цьому різну термінологію. У межах нашого подальшого вивчення мовного оформлення тексту афоризму будемо спиратися на думку І.Р. Арнольд [3, с. 11], згідно з якою стильовою ознакою афоризму є експресивність, яка підвищує інтенсивність передачі його смислу, акцентуючи увагу на логічній складовій тексту, та реалізує його емоційно-прагматичний потенціал.

Аналізом теоретичних й експериментальних здобутків лінгвістів [1, с. 85; 8, с. 102; 13, с. 25] з'ясовано, що афоризм як комунікативний засіб виконує такі функції: комунікативну (адресант-текст-адресат); номінативну (констатація певного стану справ, явищ); естетичну (естетичний вплив на адресата); директивну (спонукання до певного способу дії або поведінки); дефініційно-оцінну (узагальнення знань шляхом дефініцій); кумулятивну (можливість за допомогою мови накопичувати знання).

Саме ці функції були зареєстровані нами під час розгляду афоризмів політичної тематики, які за критерієм конкретної прагматичної спрямованості також класифіковано на такі, що спонукають до дії, та такі, які дають оцінку певному явищу чи події. Зрозуміло, що для досягнення своїх цілей політичні діячі надають промовам яскравості саме завдяки засобів виразності, арсенал яких досить великий, а інтенсивність впливу висока. Унаслідок цього, висловлювання політиків швидко запам'ятовуються і згодом набувають статусу афоризмів.

Проаналізуємо приклади таких висловів з виступів Хілларі Родхем Клінтон – американської політичної і державної діячки, державної секретарки США (2009–2013), сенаторки від штату Нью-Йорк (2001–2009), першої леді США (1993–2001) та кандидатки на посаду президента США на виборах 2016 року [17]. Крім своєї основної комунікативної функції (адресант-текст-адресат) аналізовані приклади характеризуються номінативною функцією, націленою на констатацію певних явищ, фактів, стану справ на міжнародній політичній арені, а за конкретним прагматичним спрямуванням – виконують функцію спонукання аудиторії до дії.

The challenge is to practice politics as the art of making what appears to be impossible, possible (Найважливіша сучасна проблема – перетворити політику в мистецтво робити можливим те, що здається неможливим – тут і далі переклад наш) [17].

It's true that America can't solve every problem, but I don't know of any major problem in the world that can be solved without us. No nation can meet the world's challenges alone. (Це правда, що Америка не може вирішити всі проблеми, але я не знаю жодної серйозної проблеми в світі, яка може бути вирішена без нас. «Жодна країна не може вирішувати світові виклики поодиною») [17].

В аналізованих афористичних висловах відображені загальнополітичні проблеми, а також актуальні питання безпеки в сучасному світі. У цьому зв'язку Хілларі Клінтон констатує вирішальну роль своєї країни.

Цікаві, на наш погляд, і наступні афоризми, текст яких містить гендерну складову:

Wealthy women have rights in every country. And poor women don't. Women are the largest untapped reservoir of talent in the world. (Багаті жінки мають права в кожній країні, а бідні – ні. Жінки – найбільший невикористаний резервуар таланту в світі) [17].

Як видно з тексту афоризму, авторка вдається до вживання антитези *wealthy woman – poor woman* та метафори *untapped reservoir*, які слугують реалізації прагматичного впливу саме на жіночу частину електорату. Наведені афоризми містять спонукання до певного способу дії чи поведінки, яке виражається або імперативним способом, або через пораду, рекомендацію, побажання, як у поданому нижче афоризмі:

Any woman who understands the problems of running a home will be nearer to understanding the problems of running a country (Margaret Thatcher) [19].

Цей афористичний вислів Margaret Тетчер, у якому ведення жінкою домогосподарства порівнюється з керуванням країною, спрямований на жіночу

частину електорату. Він також виконує прагматичну функцію спонукання до дії, за допомогою якої оратор завойовує увагу аудиторії та маніпулює нею.

Як бачимо, афоризми здатні виразніше висловити пораду чи рекомендацію оратора, спонукати аудиторію до дискусії або критичного мислення й рефлексії, а також продемонструвати ставлення мовця до співрозмовника. Крім того, незалежно від виконуваних ними прагматичних функцій, афоризми, вживані в інформаційно-значущих частинах виступів політиків, завжди слугують реалізацією принципу мовної економії. Завдяки афоризмам, оратор отримує можливість передати інформацію у стислій і лаконічній формі, а слухач – легше і швидше її сприйняти.

Цікавим з погляду мовного оформлення текстів афоризмів є й те, що вони переважно будуються з використанням граматичної конструкції *If...*, або *when...*, наприклад:

If you do not know how to lie, cheat and steal, turn your attention to politics and learn (Henry Wheeler Shaw) [19].

If you wish to be a success in the world, promise everything, deliver nothing (Napoleon I) [19].

When you undertake to run a revolution, the difficulty is not to make it go; it is to hold it in check (Honore de Mirabeau) [19].

За результатами аналізу нами також було з'ясовано, що в загальному масиві англійських політичних афоризмів поширеними є такі, в основі яких є твердження, наприклад: *Diplomacy is the art of saying "Nice Doggie!" till you can find a bigger stick* (Charles Maurice de Talleyrand) [19]. У цьому афоризмі автор вживає й метафори "Nice Doggie" і "bigger stick" для порівняння дипломатії із підлабузництвом та тактикою шукання вигоди.

Подібним чином побудований і наступний афоризм: *Conformity is the jailer of freedom and the enemy of growth* (John Fitzgerald Kennedy) [18]. Цей афористичний вислів ґрунтується на твердженні про те, що конформізм обмежує свободу, натхнення та незалежність, які є характерними для Сполучених Штатів. Конформізм, що традиційно визначається як дія в порядку та відповідно до соціальної поведінки й закону, є досить неоднозначним терміном, який у наведеному афоризмі набуває цілком протилежного значення. Водночас, це є свідченням того, що афоризм є продуктом творчого мислення його автора.

Виконаний розгляд текстів політичних афоризмів показав, що вони вирізняються досить частою актуалізацією слова "tyranny":

The one pervading evil of democracy is the tyranny of the party that succeeds, by force or fraud, in carrying elections (John Acton) [19];

There is no crueller tyranny than that which is perpetuated under the shield of law and in the name of justice (Charles de Montesquieu) [19];

The tyranny of a prince in an oligarchy is not so dangerous to the public welfare as the apathy of a citizen in a democracy (Charles de Montesquieu) [19].

Із прикладів видно, що "tyranny" вживається в порівнянні з демократією, що розкриває повному семантику слова "tyranny". Протилежне цьому значенню набуває слово "tyranny" в афористичному вислові однієї з найвидатніших постатей західного світу – президента США Теодора Рузвельта:

Of all forms of tyranny the least attractive and the most vulgar is the tyranny of mere wealth, the tyranny of plutocracy (Theodore Roosevelt) [19].

У цьому твердженні щодо питань багатства і влади слово "tyranny" має негативне значення, яке актуалізується в нових виявах тиранії.

Щодо синтаксичної будови текстів афоризмів, то за результатами аналізу близько 100 афоризмів політичної тематики ми дійшли висновку, що за структурою всі тексти можна об'єднати у дві групи: афоризми, які складаються з одного речення (80%), та такі, які побудовані з двох речень (20%). Наявність великої частки афоризмів, які складаються з одного речення, обґрунтовується такою властивістю афоризмів, як стислість. Подальший аналіз афоризмів, які побудовані з одного речення, також дозволив поділити їх на дві групи: такі, що мають форму простого і складного речення, відповідно. При цьому з'ясовано, що афоризми-складні речення переважають (49%) над простими. Це можна пояснити тим, що глибина і завершеність думки, які властиві афоризму, вимагають відповідної форми їхньої актуалізації. Серед афоризмів, виражених складним реченням, переважають складнопідрядні речення (32%). У свою чергу, складносурядні речення, утворені безсполучниковим способом, становлять 9%, у той час як сполучниковий зв'язок притаманний 8% афоризмам. Найчастішими сполучниками, вживаними в афоризмах, є: *that, but, or, while*.

Виконаний лінгвістичний аналіз засвідчив, що 99% афоризмів політичної тематики має форму стверджувального речення, яке реалізує прагматичну функцію спонукання до дії та спрямовує аудиторію до подальших міркувань, наприклад: *The strongest is never strong enough to be always the master, unless he transforms strength into right, and obedience into duty* (Jean-Jacques Rousseau) [19].

Значна частка афоризмів має у своїй структурі протиставлення та порівняння (35% і 30% відповідно): *Democracy and socialism have nothing in common but one word, equality. But notice the difference: while democracy seeks equality in liberty, socialism seeks equality in restraint and servitude* (Alexis de Tocqueville);

Politics is almost as exciting as war, and quite as dangerous. In war you can only be killed once, but in politics many times (Winston Churchill) [19].

Bad administration, to be sure, can destroy good policy; but good administration can never save bad policy (Adlai E. Stevenson) [19].

Повтори були зареєстровані у 15% афоризмів політичної тематики, наприклад: *Liberty is not a mean to a higher political end. It is itself the highest political end* (John Acton) [19].

Крім того, 13% аналізованих афоризмів побудовані метафоричним шляхом: *Man is by nature a political animal* (Aristotle) [19].

Значно рідше у текстах афоризмів вживаються антоніми 5% й анафори 2%: *In order to become the master, the politician poses as the servant* (Charles de Gaulle); *Stand with anybody that stands right. Stand with him while he is right, and part with him when he goes wrong* (Abraham Lincoln) [19].

Щодо функціонального призначення, то серед афоризмів політичної тематики дефініційно-оцінну функцію було зареєстровано як найпоши-

пенішу (33%): *The danger is not that a particular class is unfit to govern. Every class is unfit to govern (John Acton)* [19]. Номінативну функцію реалізують 28% афоризмів політичної тематики, в яких наводиться проста констатація або визначення чогось без додаткових пояснень автора чи висловлення його оцінки, наприклад: *Politics is the art of the next best (Otto von Bismarck)* [19]. Комунікативна функція, яка реалізує звернення до адресата, притаманна 25% афоризмів політичної тематики: *Let us never negotiate out of fear; but let us never fear to negotiate (John Fitzgerald Kennedy)* [19]. Естетична, директивна і кумулятивна функції зустрічались найрідше, а саме у 7%, 6% та 1% текстів відповідно.

За критерієм конкретної прагматичної спрямованості політичні афоризми здебільшого реалізують функції спонукання до дії та оцінки описуваних явищ чи подій, які слугують активації когнітивно-креативного механізму реципієнта під час подальших міркувань, роздумів і порівнянь минулого із сьогоденням.

Висновки. У функціонально-прагматичній площині англійським афоризмам політичної тематики властива сукупність таких комунікативних ознак: логічність і лапідарність викладу ідеї, компактність стилістичних прийомів, відсутність надлишкової інформації, простота структурної будови.

Основними функціями афоризмів політичної сфери є диференційно-оцінна, номінативна та комунікативна, які слугують реалізації їхньої конкретної прагматичної спрямованості, а саме: спонукання слухача до дії та оцінка описуваних явищ чи подій. При цьому практично кожний вислів сприяє встановленню і підтримці контакту з аудиторією, апелюючи до емоцій і почуттів.

Аналізом участі мовних засобів в актуалізації англійських афоризмів політичної тематики встановлено, що незалежно від їхньої конкретної прагматичної спрямованості, інваріантними мовними засобами є метафора, протиставлення, повтори й порівняння, які слугують передачі певних стереотипів поведінки, притаманних певному соціуму, а також загальнолюдських, національних, групових та індивідуальних цінностей. Завдяки використанню афоризмів у своїх промовах, політики висловлюють свої думки лаконічніше, більш інформативно, образно й емоційно.

До перспективних напрямів подальшого вивчення афоризмів можна віднести встановлення особливостей мовностилістичного оформлення текстів афоризмів політичної тематики в різних лінгвокультурах та на матеріалі різних мов, визначення рівня емоційно-прагматичного потенціалу афоризмів різної прагматичної спрямованості, дослідження когнітивного механізму породження й декодування текстів афоризмів.

Список літератури:

1. Аммер А.В. Вербализация фрагмента концептосферы «морально-этические ценности» в афоризмах и пословицах (на материале английского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук. Воронеж. 2005. 186 с.
2. Анастасьева О.А. Мовно-стилістичні засоби реалізації прагматичної настанови на спонукання до дії в англomовному афоризмі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2014. Вип. 44. С. 35–36.
3. Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность : Сб. статей. Науч. ред. Б.Е. Бухаркин. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1999. 444 с.
4. Бенвенист Э. Общая лингвистика. 3-е изд. Москва : Эдиториал, 2009. 448 с.
5. Ваганова Е.Ю. Афоризм как тип текста в аспекте интертекстуальности: на материале немецкого языка : дис. канд. филол. наук. Калининград, 2002. 261 с.
6. Герасименко Н.А. Информативность и фасцинация в политическом дискурсе. Москва, 1998. 25 с.
7. Григорьева В.С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты : монография. Тамбов : Изд-во Тамбовского гос. техн. ун-та, 2007. 288 с.
8. Демьянков В.З. Эффективность аргументации как речевого воздействия. Проблемы эффективности речевой коммуникации : Сб. научно-аналитических обзоров. Москва, 1989. 89 с.
9. Денискіна Г.О. Структурно-функціональні різновиди афоризмів. *Дивослово*. 2006. Вип. 11. С.46–49.
10. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва, 2004. 477 с.
11. Линтвар О.Н. К вопросу о классификациях выразительных средств языка и стилистических приемов. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2013. № 12. С. 129–131.
12. Наличникова И.А. Афоризм как жанр, малоформатный текст и универсальное высказывание. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2016. № 4. С. 121–123.
13. Патрушева Е.В. Лингвокультурологический и функционально-прагматический аспекты афоризмов в политическом дискурсе : дис. канд. филол. наук. Ставрополь, 2011. 247 с.
14. Сокольская Л.И. Афористика. Москва : Наука, 1990. 419 с.
15. Стрій Л.І. Політичний дискурс: структурно-семантичний лінгвопрагматичний аспекти. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. Київ, 2014. 30 с.
16. Федоренко Н.Т. Меткость слова. (Афоризм как жанр словесного искусства). Москва : Современник, 1975. 255 с.
17. Clinton H. Quotes. Access mode: http://www.brainyquote.com/quotes/authors/h/hillary_clinton_3.html
18. John Kennedy Quotes. Access mode: https://www.brainyquote.com/quotes/john_f_kennedy_124908
19. Quotes of politician. Access mode: <https://www.brainyquote.com/topics/politics-quotes>

References:

1. Ammer, A.V. (2005). Verbalizatsiya fragmenta kontseptosferyi «moralno-eticheskie tsennosti» v aforizmah i posloviatsah (na materiale angliyskogo i russkogo yazykov) [Verbalization of a fragment of the conceptsphere "moral and ethical values" in aphorisms and proverbs (on the material of English and Russian languages)], (PhD Thesis), Voronezh, 186 p. (in Russian)
2. Anastasieva, O.A. (2014). Movno-stylistychni zasoby realizatsiyi pragmatychnoyi nastanovy na sponukannya do diy v anglomovnomu aforizmi [Linguistic and stylistic means realizing pragmatic instruction of motivation to action in an English aphorism]. *Naukovi zapysky Nacionalnogo universytetu «Ostrozka akademiya»*. Ostrog: Vyd-vo NaUOA, vol. 44, pp. 35–36. (in Ukrainian)

3. Arnold, I.V. (1999). Semantika. Stilistika. Intertekstualnost [Semantics. Stylistics. Intertextuality]: Sb. statey. nauch. red. B.E. Buharkin. SPb.: Izd-vo S.-Peterburg. un-ta, 444 p. (in Russian)
4. Benvenist, E. (2009). Obschaya lingvistika [General linguistics]. 3-e izd. Moskva: Editorial, 448 p. (in Russian)
5. Vaganova, E.Yu. (2002). Aforizm kak tip teksta v aspekte intertekstualnosti: na materiale nemetskogo yazyika [Aphorism as a type of text in the aspect of intertextuality: on the material of the German language], (PhD Thesis), Kaliningrad, 261 p. (in Russian)
6. Gerasimenko, N.A. (1998). Informatsiya i fastsinatsiya v politicheskom diskurse [Information and fascination in political discourse]. Moskva, 25 p. (in Russian)
7. Grigorieva, V.S. (2007). Diskurs kak element kommunikativnogo protsessa: pragmalingvisticheskiy i kognitivnyi aspekti [Discourse as an element of the communicative process: pragmalinguistic and cognitive aspects], (PhD Thesis), Tambov: Izd-vo Tambovskogo gos. tehn. un-ta, 288 p. (in Russian)
8. Demyankov, V.Z. (1989). Effektivnost argumentatsii kak rechevogo vozdeystviya. Problemy effektivnosti rechevoy kommunikatsii [The effectiveness of argumentation as a speech impact. Problems of the effectiveness of speech communication]: Sb. nauchno-analiticheskikh obzorov. Moskva, 89 p. (in Russian)
9. Deniskina, G.O. (2006). Strukturno-funkcionalni riznovydy aforyzmiv [Structural and functional varieties of aphorisms]. *Dyvoslovo*, vol. 11, pp. 46–49. (in Ukrainian)
10. Karasik, V.I. (2004). Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs [Language circle: personality, concepts, discourse]. Moskva, 477 p. (in Russian)
11. Lintvar, O.N. (2013). K voprosu o klassifikatsiyah vyrazitelnykh sredstv yazyika i stilisticheskikh priemov [On the issue of classifications of expressive means of language and stylistic devices]. *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*, vol. 12, pp. 129–131. (in Russian)
12. Nalichnikova, I.A. (2016). Aforizm kak zhanr, maloformatnyi tekst i universalnoe vyiskazyvanie [Aphorism as a genre, a small-format text and a universal statement]. *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki*, vol. 4, pp. 121–123. (in Russian)
13. Patrusheva, E.V. (2011). Lingvokulturologicheskiy i funktsionalno-pragmaticheskiy aspekti aforizmov v politicheskom diskurse [Linguocultural and functional-pragmatic aspects of aphorisms in political discourse], (PhD Thesis), Stavropol, 247 p. (in Russian)
14. Sokolskaya, L.I. (1990). Aforistika [Aphoristics]. Moskva: Nauka, 419 p. (in Russian)
15. Stry, L.I. (2014). Politychnyj diskurs: strukturno-semantichnyj lingvopragmatichnyj aspekti. Problemy semantiki, pragmatiki ta kognitivnoi lingvistyky [Political discourse: structural-semantic linguopragmatic aspects. Problems of semantics, pragmatics and cognitive linguistics]. Kyiv, 30 p. (in Ukrainian)
16. Fedorenko, N.T. (1975). Metkost slova. (Aforizm kak zhanr slovesnogo iskusstva) [Accuracy of the word. (Aphorism as a genre of verbal art)]. Moskva: Sovremennik, 255 p. (in Russian)
17. Clinton H. Quotes. Access mode: http://www.brainyquote.com/quotes/authors/h/hillary_clinton_3.html
18. John Kennedy Quotes. Access mode: https://www.brainyquote.com/quotes/john_f_kennedy_124908
19. Quotes of politicians. Access mode: <https://www.brainyquote.com/topics/politics-quotes>